

Dvacet let „experimentálních“ setkání

V roce 2014 uběhlo dvacet let od prvního setkání badatelů zabývajících se experimentální archeologií. Seminář „Rekonstrukce archeologických objektů“ jako by zrcadlil vývoj celého oboru.

■ Bohumír DRAGOUN
Villa Nova Uhřínov

Počátky

Prvé setkání v roce 1994 vyvolala potřeba vzájemné komunikace mezi jinak poměrně izolovanými skupinami a jednotlivci, nutná potřeba výměny informací a také vymezení proti starší generaci badatelů. Svůj význam rovněž měla i vzájemná podpora. Cílem setkání nebylo však sjednocovat rozličným způsobem fungující subjekty, naopak se hledaly cesty, jak – a na jaké platformě – může fungovat experimentální archeologie a budování skanzenů. V této době se muzejní práce ubírala poněkud jiným směrem a práce s veřejností byla povětšinou otázkou výstav. Do poloviny devadesátých let bylo realizováno jen nemnoho projektů a jediným archeologickým skanzenem bylo Březno u Loun. Soustavně vyvíjeli výraznější činnost pouze pražští Mamuti.

Ostatní projekty byly v plenkách. Badatelů zabývajících se experimentální archeologií bylo jen pár a o prezentaci se zatím hovořilo jen okrajově.

Během prvního semináře *Rekonstrukce a experiment v archeologii*, pořádaného sdružením Villa Nova Uhřínov na badatelské základně v Uhřínově, odeznělo pouze 16 příspěvků a semináře se zúčastnilo dvaatřicet badatelů. Velký přínos měla přítomnost takových osobností, jakými jsou Ivana a Radomír Pleinerovi, Jiří Škabrada či Michal Bureš.

Následující setkání v letech 1995 a 1997 pak byla ve znamení diskutování přístupu k experimentální archeologii, pokusu o zavedení vlastní terminologie a rozšiřování počtu zájemců, a také se zde objevilo později tolik frekventované téma prezentace archeologických památek a archeologovy práce. Důležitou součástí semináře se staly exkurze.

Vznik pracovní skupiny

Seminář pořádaný ve dnech 28.–30. října 1999 opět v Uhřínově pod Deštnou přinesl pokus o sjednocení skupin a jednotlivců pod křídly

České archeologické společnosti.

Členy pracovní skupiny pro experimentální archeologii byli: Mamuti Praha, Společnost experimentální archeologie Hradec Králové, Keltoi Mladá Boleslav, Altamira Kosmonosy a Villa Nova Uhřínov. Vedení bylo složeno z neaktivnějších jedinců: předsedy Radomíra Tichého a místopředsedy Bohumíra Dragouna, jednatelem se stal Zdeněk Březina (*Tichý 2000*).

Po několik let se opravdu – hlavně díky Heleně a Zdeňkovi Březinovým – dařilo vyvíjet aktivity směřující k větší informovanosti členů. Jakési sjednocení aktivit pak vedlo k záměru předávat pořádání semináře mezi začleněnými organizacemi. Velký přínos pak mělo vydávání časopisu *Rekonstrukce a experiment v archeologii* (dnes *Živá archeologie*) Společností experimentální archeologie Hradec Králové, které začalo v roce 2000 (*Zelenka 2013*).

Přicházejí další organizátoři

V roce 2002 byl další ročník semináře organizátorsky zajištěn pražským oddílem experimentální archeologie Mamuti a Městským úřadem

Spáleného Poříčí ve Spáleném Poříčí.

V roce 2005 uspořádalo setkání Muzeum v Mikulově. Toto setkání se zcela vymykało předchozím akcím. Mělo poprvé mezinárodní rozměr a ze semináře byl vydán abstrakt přednášek.

V letech 2006 až 2007 opět pořádalo seminář sdružení Villa Nova Uhřínov, ovšem z kapacitních důvodů ne již na základně v Uhřínově pod Deštnou, ale v Deštném v Orlických horách. V této době již ochabuje počáteční nadšení a aktivity společné odborné pracovní skupiny mizí. Vzniká množství nových subjektů, jsou zakládány nové projekty různého zaměření v široce chápáné experimentální archeologii. K tomu je nutno přičíst i pracovní vytížení badatelů dnes středního věku, kteří již neměli sil k další organizační práci. Pracovní skupina, jež nikdy nevynikala velkou aktivitou, existuje od té doby pouze formálně.

V roce 2009 organizuje seminář Bacrie, o. s., v České Třebové. Zde je poměrně malé zastoupení, ale o to srdečnější atmosféra (*Krejčí 2010, 13; 2011, 14*).

■ Petr Zítka osvětluje výrobu paleolitických nástrojů / Eva Pecháčková při prezentaci svých edukativních postupů (setkání 2012).

O dva roky později se organizace semináře opět ujalo sdružení Villa Nova Uhřetín. V průběhu let se experiment stal integrální součástí archeologického bádání a je běžně vyučován nejen při studiu archeologie, ale také kulturní antropologie a dalších u nás nově etablovaných oborů. Rovněž tak i prezentace a edukace jsou dnes frekventovaná témata. Proto se počet účastníků přehoupl přes padesát a tomu také odpovídal i počet příspěvků. Poprvé byl vydán sborníček příspěvků ze semináře, což by se mělo pro příští roky stát pravidlem. Byl upraven i název semináře, aby lépe odpovídal řešeným tématům. Od roku 2011 seminář nese název *Rekonstrukce a prezentace archeologických objektů* (Krejčí 2012, 22).

Proměna témat

Největší účast byla zaznamenána v roce 2012, kdy se semináře zúčastnilo 76 badatelů nejen z ČR a Slovenska, ale také delegace polských kolegů. Setkání v roce 2013 již nebylo tak početné, odeznělo šestadvacet referátů za přítomnosti 65 badatelů.

Pokud můžeme hodnotit vývoj příspěvků, pak je jasně patrný nástup přírodních věd, dostupnost analýz a u většiny příspěvků z posledních let i jasný edukativní aspekt. Oproti minulosti se vytvářejí pracovní skupiny řešitelů. Velmi patrný je vliv univerzit, kde jsou častěji zadávána témata

■ Petr Zítka při ukázce výroby pazourkového jádra (setkání 2012).

s problematikou experimentu, edukace a prezentace.

Velké téma pak představují archeologické skanzeny (archeoparky, archeologická muzea v přírodě) a s tím související rekonstrukce, stavební experimenty, prezentace objektů a práce s veřejností. Toto téma se častěji objevuje od počátku nového tisíciletí, v devadesátých letech bylo řešeno jen okrajově. Je také jasně patrný přesun prezentace do rukou odborných, státem zřízaných institucí. Pomalu tak končí doba neziskových organizací, které do jisté míry po dvě desítky let suplovaly činnost muzeí.

Doba komplexních experimentů

S postupem času ubývá prvo- plánových experimentů. Při prvních setkáních byly běžně

prezentovány jednorázové experimenty. Jeden výpal keramiky v té a té peci, metalurgie železa či pokusy s vytvářením keramiky či textilu. Dnes se tyto prezentace objevují jen ojediněle. V posledním desetiletí jsou experimenty pojímány komplexněji a jsou tedy mnohem náročnější jak na čas, tak na finanční prostředky i interdisciplinární spolupráci. Experimentátorům namnoze i nadále zůstává jediná možnost, a to hradit si své bádání z vlastní kapsy.

Rovněž ubývá prezentací stavebních experimentů, neboť nově budované areály volí snazší a hlavně rychlejší cestu rekonstrukcí za pomoci moderní techniky.

Organizace zabývající se experimenty či budováním skanzenů se po „tučných letech“ potýkají s problémem,

jak a nakolik komercializovat své aktivity. Najít rovnováhu mezi komercí a popularizací je pro budovatele areálů velké téma a je čteně diskutováno. Tento problém, v zahraničí zcela marginální, je hodně citlivým tématem, neboť ožiování areálů bylo v devadesátých letech a na počátku tisíciletí neprávem pranýřováno (Smetánka 2003, 120–128).

A tak i po dvaceti letech je experimentální archeologie a výstavba archeologických muzeí v přírodě (skanzenů) nadále v rukou nadšených jednotlivců a nevládních organizací, případně obcí. I když první vlaštovky naznačují, že čas profesionálů je již za dveřmi.

Použitá literatura

- Dragoun, B.: 2013: Rekonstrukce a prezentace archeologických objektů, Orlické hory a Podorlicko 20, 402.
Krejčí, I.: 2010: Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou – výroční zpráva o činnosti 2009. Rychnov nad Kněžnou.
Krejčí, I.: 2011: Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou – výroční zpráva o činnosti 2010. Rychnov nad Kněžnou.
Krejčí, I.: 2012: Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou – výroční zpráva o činnosti 2011. Rychnov nad Kněžnou.
Smetánka, Z.: 2003: Archeologické etudy. Praha.
Tichý, R.: 2000: Založení pracovní skupiny experimentální archeologie, Rekonstrukce a experiment v archeologii 1, 157.
Zelenka, T.: 2013: Villa Nova Uhřetín dříve a dnes. Nepubl. rukopis diplomové práce, Ústav historických věd, FPF, Slezská univerzita Opava.

■ Setkání v roce 2014: Robert Trnka referující o mladobronzových jamách / seminář obohatil Krzysztof Wasilczyka (PL) o ukázkou výpalu keramiky v jámě.

